

FUNDACIÓ BOSCH I CARDELLACH

MEMÒRIA DE LA FUNDACIÓ BOSCH I CARDELLACH

CURS 2002 - 2003

Núm. Registre Fundacions 276 NIF G. 58257031

Carrer d'en Font, 1 - 08201 SABADELL - Tel. i Fax 93 725 85 64 - e-mail: fbc@fboschcardellach.cat.ac - www.fboschcardellach.cat.ac

Gremi de Fabricants de Sabadell
Caixa d'Estalvis de Sabadell
Banc Sabadell

President del Patronat l'Alcalde de Sabadell
Cambra Oficial de Comerç i Indústria de Sabadell
Il.ltre. Col·legi d'Advocats de Sabadell
Sabadell Asseguradora

Sabadell Mutual
Companyia d'Aigües de Sabadell
Centre Metal·lúrgic de Sabadell
Corporació Sanitària Parc Taulí

SUMARI

Valoració del curs 2002-2003

Informes

- *Comissió de Publicacions*
- *Patronat de l'Arxiu Històric de Sabadell*
- *Patronat dels Museus Municipals de Sabadell*
- *Fundació Casal d'Europa*
- *Assemblea Caixa de Sabadell*
- *Taula de Patrimoni Arquitectònic de Sabadell*
- *Secció d'Art i Lletres*
- *Secció d'Urbanisme, Territori, Geografia i Patrimoni Arquitectònic*
- *Exposició Agustí Masvidal*
- *Premis als treballs de recerca Montserrat Miró i Marimon*
- *Premis als treballs de recerca Minerva*
- *El paisatge urbà. Sabadell com a pretext*
- *III Jornades de difusió del Patrimoni del riu Ripoll*
- *Candidatura de Salvador Fité al Premi Tenacitat*

Relació cronològica d'activitats

Composició del Patronat

Composició de la Junta Directiva

Composició de les Seccions

Composició de les diverses comissions

Representació en organismes i entitats

Relació de membres de l'Entitat

Relació de membres Protectors

VALORACIÓ DEL CURS

Durant aquest curs hem celebrat el seixantè aniversari, marcat pel contrast de criteris, la recerca i l'exposició d'opinions no sempre coincidents sobre alguns fets. Aquests han sigut els eixos d'aquest curs 2002-2003, el qual ha tingut una primera part molt florida d'esdeveniments vius.

És aquí, encara que sigui amb la poca llunyania dels fets, que hem de posar un punt sobre el problema social de la conveniència d'ubicar el zoo a l'entorn de Sabadell i la necessitat imperiosa que nosaltres prenguéssim partit a favor o en contra i d'una manera clara. Vull recordar que ens vàrem decantar per comentar el fet en positiu i per dir que sobre aquesta idea diríem la nostra en el moment que hi hagués un projecte ben definit: de fet, avui encara no coneixem el document. També els esdeveniments de la guerra de l'Iraq van motivar que ens hi pronunciéssim en contra en l'acte públic de la inauguració del curs sobre el paisatge urbà, el qual aprofito per dir que va ser un dels punts forts del curs passat i que va ser favorablement acollit per persones del sector i de la ciutadania en general.

L'equip directiu de la Fundació durant aquest curs ha hagut de recompondre's, en part per motivacions personals i professionals d'alguns membres, però també per criteris no convergents sobre la manera com s'ha de conduir la Fundació, la seva inclusió en el teixit social més proper i en una societat dinàmica. Totes aquestes qüestions varen ser presents durant el primer trimestre del curs, i ha motivat una revisió de les maneres, les formes i la reordenació de feines i responsabilitats per tancar el curs amb garantia de continuïtat.

No puc deixar de comentar una de les accions importants que s'han dut a terme: em refereixo a la pàgina web. Aquesta aposta en el camp de les noves tecnologies de la comunicació és un pas important per a la modernització i la posada en sintonia amb la societat. Aquí cal fer esment de tots els membres del Patronat, sense els quals no hauria sigut possible afrontar aquest pas endavant que ens permet estar en el món global.

El curs, estrictament, acadèmic ha mantingut la dinàmica de cobrir diferents fronts socials: 1/ El juvenil, amb els premis Montserrat Miró (segona edició) i el Minerva (primera edició). 2/ El cultural, amb l'exposició sobre la pintura del senyor Agustí Masvidal, les conferències públiques sobre les obres socials de les caixes d'estalvis en el segle XXI i "Vida aprofitada. Un motlle de la realitat en la llum". 3/ L'editorial, amb l'acabament dels treballs per a l'edició de les memòries d'en Bosch i Cardellach. Altrament, no puc deixar d'exposar i valorar la feina feta pels diferents membres que assisteixen i representen la Fundació en els organismes.

Queda encara molta feina a fer, pel proper curs: la informatització de l'arxiu i biblioteca per a posar-la a disposició de la ciutat, el treball sobre l'Eix Central de Sabadell, el llibre sobre el sector del metall en conveni amb el Centre Metal·lúrgic, l'encàrrec de l'Ajuntament de Santa Perpètua de Mogoda sobre l'estat de l'agricultura en aquest municipi, i tot el que fa referència a la problemàtica del Castell de Sentmenat. Malgrat tot, l'aposta feta i la dinàmica iniciada en aquest segon període de dos anys de l'actual equip directiu faran possible afrontar aquests reptes, tot procurant complir el programa.

Ricard Estrada i Arimon
Director

COMISSIÓ DE PUBLICACIONS

Dos han estat el nous Quaderns d'Arxiu publicats per la nostra Fundació durant el curs 2002-2003. Ambdós són la plasmació escrita de les ponències que els seus autors van presentar també durant el mateix curs.

El primer, 'Les novel·les de Joan Vilacasas', de Josep Maria Ripoll, número 93, és un exhaustiu treball sobre la faceta novel·lística d'aquest artista, amb sis obres publicades i una d'inèdita. En el seu treball, Josep Maria Ripoll ens analitza i mostra amb molta perspicàcia l'humor costumista i la moral d'en Vilacasas. Aquest volum, a més, inaugura el nou disseny de la col·lecció.

El segon, 'Literatura i economia: La història d'un amor impossible?', de Lluís Barbé, número 94, tracta de desmitificar la pretesa incompatibilitat existent entre el discurs propi de la Ciències Socials i la poètica literària. Barbé, al seu treball, ens parla dels mecanismes de persuasió implícits en tot text científic i defensa que aquest, per molt pragmàtic que sigui i més enllà del seu contingut, pot arribar a posseir la bellesa formal pròpia que atorguem a tot text estrictament valorat com a literari.

També ha estat distribuït el butlletí número 5, amb totes aquelles efemèrides que ajuden a descriure i plasmar la nostra activitat com a centre d'investigació i d'estudi.

Ana Fernández Álvarez
Comissió de Publicacions

PATRONAT DE L'ARXIU HISTÒRIC DE SABADELL

No fa massa dies, aprofitant les vacances estiuenques per anar a un dels arxius històrics als quals en dies feiners la dedicació professional em complica la visita, vaig coincidir amb un d'aquests joves tècnics arxiviers que, a base de beques, contractes temporals, substitucions de personal d'arxiu de tot tipus, i a vegades treballant gratuïtament, continua en el propòsit de dedicar-se al món de l'arxivística, que és allò per a què s'ha preparat en la seva etapa universitària, per a què es continua formant, i allò en què voldria treballar i realitzar-se professionalment.

D'entrada, un reconeixement sincer a la tenacitat d'aquest joves tècnics arxiviers formats i ben preparats que tenim a la comarca, i pels quals val la pena continuar la tasca de col·laborar en la conscienciació sobre el mal endèmic de la manca de recursos dedicats a la preservació, catalogació i consulta dels fons documentals històrics del nostre país.

Esmentem aquí que vàrem fer allò que es diu un lleuger repàs d'actualitat històrica, i com sovint passa en aquest casos, vàrem acabar parlant de com està la seva situació personal i professional. També va sortir a col·lació el tema de la seva estada temporal a l'Arxiu Històric de Sabadell i la situació d'aquest respecte d'altres. Tots dos vàrem coincidir en què la situació de l'Arxiu Històric de Sabadell està a anys llum respecte de la d'altres arxius municipals, i fins i tot comarcals, pel que fa a recursos humans.

Que l'arxiu de Sabadell ocupi el lloc que ocupa en el ranking no és res nou, però sí que de la conversa en destacaria un element més novedós. El fet que un dels tres grans problemes que podien emmascarar els èxits d'aquest arxiu, el de personal i d'atenció al públic, és un dels que a hores d'ara podem dir que està força resolt. Des de l'àmbit dels responsables municipals s'ha abordat seriosament.

Com deia el jove arxiver, les possibilitats d'un arxiu històric municipal com el de Sabadell, amb professionals responsables d'àrees, no tenen de moment referent comparatiu. Les possibilitats que això comporta en la catalogació del fons de l'arxiu i les noves incorporacions comença a donar fruits molt importants: per exemple, el cas del fons Duran del Pedregar amb la publicació del catàleg.

Si, en l'apartat de personal, hem de parlar tan positivament del salt qualitatiu que està donant l'arxiu, tot i algunes obres de millora estructural, d'instal·lacions i restauració de patrimoni, no puc pas deixar de continuar esmentant el paràgraf que, des de la memòria del 2000, vaig inserint any rera any, tot i esperant que en aquesta legislatura arribi el moment d'esmenar-lo o fer-lo desaparèixer:

“En la línia de continuïtat del fil argumental que ha caracteritzat les darreres memòries de la Fundació, i que va iniciar l'Esteve Deu, esmentem que dels tres problemes importants: les plantilles de personal, l'exhauriment de capacitat d'emmagatzematge, i el ritme d'assistència i contingut de les reunions del Patronat, continua sense solució a curt termini el problema de l'exhauriment de la capacitat d'emmagatzematge. Aquest, juntament amb la necessitat de millora integral dels interiors de l'edifici, i la modernització d'instal·lacions (com a usuari em queixo especialment la il·luminació). A cada any que passa, l'espai i les instal·lacions de la casa esdevenen un problema més urgent de solucionar”.

El tema d'instal·lacions i capacitat d'emmagatzematge és el que entenc que en aquests propers quatre anys s'ha d'abordar seriosament, com es va fer amb el tema de personal. I, pel que fa a les reunions, l'assistència i el contingut de les sessions del Patronat, ratifiquem el que ja es va dir l'any passat: "s'han d'agrair els intents d'alleugerir els continguts de tràmit i les inevitables resolucions de Presidència. De fet, això ha comportat unes reunions més humanes." També ha augmentat el nombre assistències dels representats polítics. Esperem que no sigui "l'efecte eleccions municipals" que ens va agafar a mig curs.

Esteve Canyameres Ramoneda

Vocal al Patronat en representació de la Fundació Bosch i Cardellach

PATRONAT DELS MUSEUS MUNICIPALS DE SABADELL

Durant el propassat curs 2002-2003, la Junta de Govern de l'Organisme Autònom Museus Municipals de Sabadell (OAM) s'ha reunit en quatre ocasions, a la sala d'actes del Museu d'Art de Sabadell, sota la presidència dels Sr. Joan Manau, regidor de Cultura de l'Ajuntament.

Cal destacar, al llarg del curs, l'increment d'activitats de l'OAM tendents a preservar i divulgar el patrimoni històric i artístic de la ciutat. Per exemple, l'acord amb la Caixa de Pensions per desbloquejar la restauració de la Casa Duran -consolidació i reforma ara ja molt endavant- o la publicació d'*Engolits per la història*, narració il·lustrada adreçada als adolescents per tal de familiaritzar-los amb la trajectòria vital de la nostra ciutat. Així mateix, ha prosseguit l'experiència de facilitar a estudiants procedents de diferents centres d'ensenyament la realització de treballs de pràctiques als museus.

Pel que fa a les activitats pròpiament artístiques, el curs s'inicia amb la mostra *Manuel Duque. La llegenda daurada o el retorn a una literatura pictòrica*, com a homenatge pòstum a un artista molt vinculat a Sabadell. Així mateix, es constata la consolidació d'iniciatives com el cicle "Singulars propis. Artistes sabadellencs contemporanis", que enguany ha dedicat al ceramista Lluís Clapés Flaqué l'exposició i el corresponent catàleg. D'altra banda, la política de millorar la vinculació de l'Organisme Autònom amb l'entorn institucional local i forà ha quallat en resultats tan satisfactoris com la presentació al MAS de l'exposició itinerant -patrocinada per la Diputació de Barcelona- *Guinovart, memòria del blau*.

Finalment, per la seva vinculació amb la Fundació Bosch i Cardellach, em plau constatar que es manté l'interès pel seguiment de la beca Miquel Carreras; i que en la primera reunió del curs, celebrada el 23 d'octubre de 2002, es decidí fer constar en acta el condol del Patronat per la defunció del Sr. Joan Farell i Domingo, membre destacat d'ambdues institucions ciutadanes.

En la darrera sessió del curs, el Sr. Manau feu un breu resum dels objectius i la tasca duta a terme per la Junta de Govern que ha presidit, al llarg dels quatre anys reglamentaris de legislatura.

Maria Peña Raso
Vocal del Patronat dels Museus de Sabadell
En representació de la Fundació Bosch i Cardellach

FUNDACIÓ CASAL D'EUROPA

El passat curs ha estat decisiu per a definir el futur de la construcció europea, especialment per l'actitud presa per la guerra de l'Irak -que ha palesat les desavinences entre els socis europeus i la mancança d'una política exterior comuna- així com pels debats celebrats a l'entorn de la futura Constitució Europea.

El Casal d'Europa durant el curs 2002-2003 ha continuat realitzant les activitats que l'han caracteritzat d'uns anys ençà: la celebració del 6è CURS D'INSTITUCIONS EUROPEES, d'on cal destacar la cloenda del curs per Joan Colom, vice-president del Parlament Europeu, el dia 3 d'abril.

Entre les conferències celebrades, cal destacar la celebrada el mes d'octubre al Col·legi d'Advocats de Sabadell pel Sr. Xavier Aguirre, representant i investigador de la Fiscalia, sobre "El Tribunal Penal Internacional per a l'exiugoeslàvia i les perspectives de la nova Cort Penal Internacional". Perquè aquest fou un dels avenços importants d'aquest curs: la constitució del Tribunal Penal Internacional, amb la seu a La Haia, i que permetrà jutjar als dictadors d'arreu que hagin comès crims contra tota la humanitat.

El dia d'Europa va ser organitzat pel Casal, l'Ajuntament i el CIPO SCCL, i prengué com a eix l'any europeu de les persones amb discapacitats. El dia 14 de maig se celebrà la conferència sobre "La Carta europea dels Drets de l'Home de les persones amb discapacitats", a càrrec d'Alexandre Jullien, filòsof i escriptor suís.

El Casal d'Europa, en les figures de Joan Rios i Mari Valldeperes, va participar en la convenció europea a Catalunya, on es van crear comissions per fer aportacions a la carta magna europea. Fruit d'aquells debats va ser un extens document que pretenia, entre altres coses, la presència de Catalunya a la Unió Europea així com la participació de la societat civil en els debats polítics per a la seva construcció.

Totes les activitats i la presència del Casal d'Europa va quedar reflectida en l'INFORMATIU que per primer cop, i amb data gener-març 2003, va publicar l'Entitat.

El Casal va celebrar el 20è aniversari de la seva creació amb un sopar a l'Hotel Verdi i amb la presència de nombroses persones i autoritats. Fou un sopar entranyable que reuní totes les persones que, d'una o altra manera, havien estat lligades a la vida del Casal en els seus anys de vida. Allà es féu un reconeixement públic a Juli Mallol, president de l'Entitat.

A finals de curs s'ha renovat la presidència del Casal, donada la jubilació laboral del seu president Juli Mallol. Per al nou càrrec ha estat elegit Joan Rios, representant de la Fundació Bosch i Cardellach a la Junta del Casal d'Europa i membre actiu de moltes entitats ciutadanes, la qual cosa palesa que la participació de la Fundació a la vida del Casal ha estat i continua essent decisiva.

Jordi Calvet Puig
Membre de la Junta Directiva del Casal d'Europa
en representació de la Fundació Bosch i Cardellach

ASSEMBLEA CAIXA DE SABADELL

A més de participar en l'Assemblea General de la Caixa, en el Consell Consultiu de la Fundació Caixa Sabadell i en el jurat encarregat de la resolució del concurs convocat per a l'atorgament dels premis als Estudis Fundació Caixa Sabadell, enguany he tingut l'oportunitat de viure de prop un curs molt especial per a la història de la Caixa perquè, en el seu transcurs, s'ha produït el relleu del Sr. Manuel Grau com a president de la Institució.

Sens dubte aquest va ser un moment molt peculiar per al Sr. Grau perquè, en diverses ocasions, se li va testimoniar, a més de l'agraïment per la tasca realitzada, el reconeixement per la seva manera tan senzilla i humana de dur-la a terme. A més dels diversos homenatges que se li van tributar per part dels treballadors de la Caixa i de diverses institucions ciutadanes, dels quals hem tingut notícia a través dels mitjans de comunicació, vaig tenir l'oportunitat de participar en el llarg i sentit aplaudiment que se li va retre en acabar l'Assemblea celebrada el dia 27 del proppassat mes de març, en que es va procedir a la renovació parcial del Consell d'Administració, el qual, immediatament després, es va reunir i va elegir nou president el Sr. Lluís Brunet. Així mateix, juntament amb alguns altres membres de la Fundació Bosch i Cardellach, vam assistir al sopar homenatge que es celebrà al Cercle Sabadellès organitzat per diverses entitats ciutadanes, inclosa la pròpia Fundació, i que va comptar amb la presidència de l'Alcalde de la Ciutat, Sr. Manuel Bustos, i l'assistència dels representants de gairebé totes les entitats i institucions que formen part de l'Assemblea General de la Caixa.

Amb independència de tot aquest procés, un any més cal deixar constància del suport i de l'estreta col·laboració que hi ha entre la Fundació Bosch i Cardellach i la Fundació Caixa Sabadell. La conferència a càrrec del Sr. Jordi Mestre, director general adjunt de la Caixa, la celebració del Dia de l'Autor, els premis.... i la realització de l'exposició homenatge a Agustí Masvidal, en són bona mostra. Especial menció mereix l'edició de les memòries de Bosch i Cardellach que, a més, tindrem l'oportunitat de presentar formalment la sessió inaugural del curs 2003-04, que es celebrarà al Saló Modernista i en el transcurs del qual, a més d'homenatjar els dos autors d'aquesta edició, Srs. Joan Alsina i Miquel Forrellad, tindrem l'oportunitat de commemorar el seixantè aniversari de l'Entitat.

Joana Olivé Just
Representant de la Fundació Bosch i Cardellach
A l'Assemblea de la Caixa de Sabadell

TAULA DEL PATRIMONI ARQUITECTÒNIC DE SABADELL (2002-2003)

L'activitat sobre el Patrimoni Arquitectònic, durant el període que comprèn l'últim any polític des de l'octubre del 2002 fins el juliol del 2003, arrossega aquelles intervencions que motivaren debats en l'anterior curs.

Les actuacions arquitectòniques abarquen períodes de temps llargs, supeditats a ritmes constructius que no tenen res a veure amb l'estricta període, diguem-ne, acadèmic. A partir de les eleccions municipals del mes de maig presideix la taula el Sr. Juan Carlos Sánchez com a tinent d'Alcalde de l'Àrea de Planificació Urbana, Habitatge i Medi Ambient, englobant dues àrees encapçalades anteriorment pels Srs. Civil i Civis respectivament.

S'inicia el curs amb una visita a l'antiga hostatgeria de la Salut, amb explicacions de les troballes antigues fruit de les excavacions portades a terme en el lloc. Existeix un full detallat en poder de la Fundació on vénen detallats els descobriments, resultat de la intervenció arqueològica.

Els temes tractats recurrents en les reunions de la Taula són:

- Despatx Lluch
- Casa Arimon
- Casa del Comú o Casal de l'Estudi
- Teatre Principal
- Vapor Sampere (Torre del rellotge)
- Casa Duran
- Mercat Central
- Molí d'en Murnau
- Vapor Pissit
- Escola Industrial

Despatx Lluch: Visita dels membres de la Taula al lloc. En allò vist fins ara, sembla que no s'estalviï res per a treure brillantor a la imatge arquitectònica que té l'edifici, fent servir tècniques de rehabilitació aproximatives.

Casa Arimon: Visita dels membres de la Taula a l'obra en plena restauració de l'immoble. La propietat s'hi veu molt implicada, amb una dedicació investigadora que es transmet en un resultat consegüent lloable.

Casal de l'Estudi: Davant el procés anòmal que ha tingut el desenvolupament d'aquesta intervenció, seria prolix detallar-ne el desenvolupament. Hi ha a la Fundació el contingut de la Comunicació llegida el dia 6/3/2003, on qui

subscriu, a títol personal, exposà el caire negatiu d'aquest procés, el resultat del qual és inamovible.

Teatre Principal: Visita abans de l'inici de les obres d'enderroc. Els membres de la Taula reben exhaustives justificacions d'un dels arquitectes, de provat bagatge disciplinari, sobre el desenvolupament de les preexistències acumulatives del teatre-cine. En el curs anterior s'havia exposat a la Taula el projecte d'intervenció, el qual fou acceptat.

Vapor Sampere, Torre del rellotge:

Qui subscriu i la resta dels membres de la taula lamenten el poc respecte dels arquitectes sobre el patrimoni de la ciutat, en no respectar en el seu projecte l'emplaçament existent de la Torre i obligar a desplaçar-la i adequar-la al nou espai projectat i lligat al nou carrer Tres Creus, quan havia de ser el projecte que s'havia d'adequar a la Torre. A partir d'aquí el debat s'allarga durant tot el curs. Desplaçament sí o no, modificació del projecte sí o no, Torre encarada sí o no al nou carrer Tres Creus.

Comencen les obres d'enderroc sense cap estudi de l'estabilitat de la Torre. La Torre, mancada dels suports que la mantenien en peu, corre el perill d'esfondrar-se, com ho demostra l'estudi posterior en què s'ha analitzat la seva estructura. Els despropòsits d'aquest procés no se sap si estan encaminats des de l'inici a la consecució d'un resultat ja previst, inclòs en l'operació immobiliària amb suposades connivències, o si es deuen a una certa descurança, intencionada o no, per part del Municipi.

Més tard arriben propostes d'abillament de la Torre: adossament en un dels paraments de la Torre aplicant-hi una clepsidra; la decoració de les cares despullades de la Torre i una carta conciliadora de l'arquitecte Moneo a l'Ajuntament.

En tancar el curs, la confluència de criteris s'encamina a la nova construcció d'una torre imitant l'existent, desplaçada del seu lloc; i a l'abillament de les cares descobertes, a càrrec dels arquitectes de l'obra.

El meu parer en aquesta qüestió no té validesa davant l'opinió majoritària. No obstant, vull manifestar que:

1er. La invenció de les formes i els volums nous en l'operació immobiliària a l'entorn del Vapor Sampere havia de tenir present que la Torre és un element patrimonial a mantenir en el seu lloc i no a l'inrevés per, al final, fer-lo servir de comodí.

2on. Un cop acceptat el desplaçament amb la construcció d'una nova torre copiant solament la part d'ornament d'una de les cares, la Torre s'hauria de subordinar a la nova arquitectura i a una nova vida col·lectiva i social del nou entorn. Aleshores, perduts el seu valor patrimonial i especialment testimonial d'una època, la nova Torre del Rellotge, imitada de l'autèntica desapareguda, hauria de gaudir de la composició global de la implantació arquitectònica i esdevenir un VALOR ICÒNIC ciutadà.

Casa Duran:

Qui subscriu no pogué assistir a la visita que els membres de la Taula efectuaren a l'obra parcialment enllestida, però sí que la visità durant les jornades de portes obertes.

A títol personal diré que no estic d'acord amb els materials i colorants químics ni amb el sistema mecànic d'execució de l'estucat de la Casa Duran.

En la dècada dels 60 hi hagué una important intervenció, comanada per l'Arquitecte G. Bracons, a la Casa Duran, en què, malgrat que no existia en aquella època la consciència col·lectiva per a la conservació del Patrimoni, s'actuà amb un alt respecte fruit de recerques per a cadascun dels punts on s'intervingué. Tot això, 20 anys abans de la gestació del PEPPAS.

Qui subscriu trameté una carta personal al Sr. Joan Manau, regidor de Cultura, explicitant amb un llistat els indrets intervinguts de la Casa en aquella època. S'havia de deixar constància – com ara ho faig - d'una intervenció important que forma part de la història de la Casa Duran, i més veient el tractament extern que se li ha donat, que sembla més fruit de la indiferència i d'una volguda ignorància d'investigació que d'altra cosa.

Els membres de la Taula hem demanat aclariments de com s'acabarà la futura intervenció de la porxada, el cos de la cantonada amb el C/ St. Joan i el seu tancat, sense que, de moment, la Regidoria ens hagi donat resposta.

Mercat Central:

Els membres de la Taula han demanat, durant aquest últim exercici, una visita comentada per l'arquitecte autor de la reforma, però l'Ajuntament no l'ha planificada mai.

He d'assenyalar que, quan vaig entrar a formar part de la Taula en representació de la Fundació, ja es treballava en el Mercat. Per tant, no sé

els resultats dels debats previs quan – és de suposar – se supedità als membres de la Taula el projecte de reforma i transformació, ni si es recolliren les aportacions fetes pels membres de la Taula.

Un dels trets principals de l'arquitectura de Josep Renom, l'autor del mercat i d'altres obres arquitectòniques protegides, és l'ORNAMENT. Però l'ornament ha mort perquè es basava en el procés productiu ARTESANAL. I aquest pràcticament ha desaparegut. El PEPPAS com a instrument de contenció, preservació i redreçament del PATRIMONI arquitectònic es recolza en aquelles fitxes de PROTECCIÓ més exigents en: “Textures, cromatismes, materials i peces d'ofici”. Exigències totes elles que provenen del món artesanal.

Aquesta **dissociació** entre una certa arquitectura protegida i els nivells de protecció del Peppas, que són els instruments a aplicar com a sistema operatiu per a conservar-la, **no s'ha debatut ni ha estat mai motiu de reflexió a la Taula del Patrimoni**.

En aquelles intervencions en profunditat sobre un edifici protegit que requereix de profundes transformacions de tipus tècnic, funcional i normatiu com a únic camí per impulsar-lo a una nova vida de prestacions públiques, es requereixen també uns nivells de protecció aprofundits i actualitzats d'acord amb la dinàmica que exigeix el temps present, i sempre des del coneixement en profunditat d'allò essencial a conservar i protegir.

Molí d'en Murnau (propietat particular):

El novembre del 2001 l'Ajuntament exposà un programa davant el deteriorament que començava a manifestar-se des de l'exterior. Es rememora aquí per l'acceleració d'una part important de la teulada, amb la suposada degradació que l'entrada de l'aigua comporta.

Vapor Cal Pissit (propietat municipal):

Davant el silenci de l'Ajuntament, i després d'observar que en el vapor s'hi efectuaven obres, la Fundació preguntà sobre el cas. En la última sessió de la Taula, el Sr. Somoza, arquitecte municipal, explicità que, davant el deteriorament de l'edifici, s'han portat a terme obres provisionals de reparació, però que de cap manera són definitives.

Escola Industrial (Obra Social):

Santiago Alcolea, en el llibre "Els edificis de la Caixa d'Estalvis de Sabadell" (1994), descriu profusament la composició de les façanes de l'Escola Industrial: "Els pisos primer i segon s'unifiquen en una superfície llisa i estucada amb un càlid color ocre clar que harmonitza amb el rorenc dels maons i amb el verd de les peces vidriades".

M'assabento de les obres per les baluernes de les bastides a la vista, sense cap avís ni comentari per part de l'Ajuntament en l'última sessió de la Taula, malgrat que l'edifici es troba catalogat en el Peppas amb la descripció d'aquelles exigències sobre cromatismes, textures i acabats.

Pere Molera Picafiol

Representant de la Fundació Bosch i Cardellach
a la Taula del Patrimoni Arquitectònic de Sabadell.

SECCIÓ D'ART I LLETRES

Aquest curs la Secció d'Art i Lletres ha centrat els seus esforços a organitzar el Dia de l'Autor i una exposició d'homenatge al Sr. Agustí Masvidal, membre de la nostra entitat. Aquestes dues activitats han estat organitzades conjuntament amb la Fundació Caixa Sabadell.

Enguany vàrem celebrar el Dia de l'Autor el dia 9 d'abril del 2003, comptant amb la presència del Sr. Jesús Moncada, que és autor de tres novel·les (*Camí de Sirga*, *Estremida memòria* i *La galeria de les estàtues*), de tres llibres de contes (*Històries de la mà esquerra*, *El cafè de la granota*, i *Calaveres atònites*), que també ha destacat en la seva tasca com a traductor, i que ha estat reconegut amb diversos premis de gran prestigi.

Els dies previs a l'activitat hi va haver una petita mostra de les diverses edicions dels llibres del Sr. Moncada -així com altres curiositats- al vestíbul de l'auditori de la Caixa de Sabadell, i els llibreters de la ciutat van dedicar una especial atenció a la seva obra.

Durant l'acte principal (dut a terme a l'auditori de la Caixa de Sabadell), el Sr. Antoni Dalmases i el Sr. Josep Maria Ripoll varen conduir un diàleg amb l'escriptor en què el públic va tenir un paper important a l'hora de repassar els diversos aspectes de l'obra, del mètode de treball i de les futures aportacions de l'escriptor.

El grup de treball del Dia de l'Autor ha estat format pel Sr. Antoni Dalmases, el Sr. Víctor Mañosa, la Sra. Joana Olivé i el Sr. Josep Maria Ripoll.

El dia 4 de setembre de 2003 es va inaugurar l'exposició "Masvidal. Botànica il·lustrada" al Saló Modernista de la Caixa de Sabadell. Aquesta exposició pretén ser una mica homenatge de la Fundació Bosch i Cardellach a la figura del Sr. Agustí Masvidal, i ha estat duta a terme conjuntament amb la Fundació Caixa Sabadell.

L'exposició es mantindrà oberta fins el 16 de novembre. El catàleg de l'exposició ha estat editat a la col·lecció de catàlegs de exposicions de la Fundació Caixa Sabadell, amb ISBN 84-95166-39-9.

La Comissió Masvidal ha estat formada pel Sr. Salvador Fité, la Sra. M. Dolors Forrellad, el Sr. Víctor Mañosa, la Sra. Joana Olivé, la Sra. Maria Peña i el Sr. Xavier Soley (membres de la Fundació Bosch i Cardellach), i ha comptat amb la valuosa col·laboració del Sr. Josep Marlés i la Sra. Concepció Tortosa, nebot i vídua respectivament del Sr. Masvidal.

Un any més, volem deixar constància de la nostra gratitud envers la Fundació Caixa Sabadell per seu suport a les activitats de la Secció, i per la confiança amb què ens honora deixant treballar els nostres equips amb una absoluta independència.

Víctor Mañosa Fernández
Coordinador de la Secció d'Art i Lletres

SECCIÓ D'URBANISME, TERRITORI, GEOGRAFIA I PATRIMONI ARQUITECTÒNIC

La secció, en el seu segon curs acadèmic de constitució ha anat mantenint un mínim d'una reunió mensual i alhora s'ha organitzat en tres línies de treball específic de la secció durant el curs 2002-2003:

- Les línies de treball: han estat les següents:
  1. Curs sobre el paisatge urbà a Sabadell (vegeu apartat específic). Línia específica i singular del curs en el marc de la commemoració dels 125 anys de Sabadell com a ciutat.
  2. Temes concrets estratègics d'interès a tractar en formats específics:
    - Com a continuació del curs anterior: zoo i infraestructures viàries
    - Per mandat de la junta: Valors del cementiri de Sant Nicolau i anàlisi de l'eix central.
  3. Expertesa en matèries específiques i espais de participació oberts a la comarca (patrimoni arquitectònic, mobilitat, paisatge rural i natural, etc.).
    - Per mandat del plenari: Castell de Sentmenat
    - Taula de patrimoni de Sabadell (vegeu memòria expressa)
    - Conveni amb l'Ajuntament de Santa Perpètua de Mogoda per fer l'Estudi de l'agricultura del municipi. La secció ha delegat l'encàrrec d'aquest estudi al Sr. Esteve Canyameres. El treball finalitzarà l'any 2004.
    - Participació al Pla estratègic de Castellar del Vallès en matèria d'infraestructures de transport. Va fer la ponència la Sra. Teresa Mira
    - Ponències del curs: Fer notòria la ponència del Sr. Pere Mañé, tractant-se d'un exhaustiu treball de camp contrastat amb dades d'arxiu i recerca sobre "*Noves aportacions històriques sobre la parròquia de Sant Pau de Riusec*".
    - Jornades sobre el Ripoll: Molts membres de la secció en son alhora membre de l'encomiable entitat "Amics del Ripoll" que vetlla per la preservació i promoció dels valors del nostre riu (vegeu memòria expressa).
- La metodologia de treball ha estat la creació de grups de persones sintetitzadores de propostes per a cada línia o per a cada tema que s'han anat exposant, intercanviant i treballant en les reunions de secció. S'ha fet necessària la figura de la coordinació de la secció, tasca que permet una correcta vinculació entre la secció i la junta. Els grups formats per als temes específics han estat els següents:
  - Paisatge urbà: Sr. Pere Vidal, Sr. Josep Llobet i Sra. Teresa Mira (amb la col·laboració del Sr. Roger Sauquet, avui nou membre de la Fundació). La Fundació ha apostat fortament per aquest tema i s'han iniciat vies de col·laboració amb l'administració local i amb el Col·legi d'arquitectes per anar creant una tradició cultural a la ciutat. Cara al curs vinent es treballarà en la publicació dels documents que el curs ha produït.
  - Avaluació de proposta de zoo: Sra. Teresa Mira, Sr. Manel Larrosa i Sra. Virgínia Domínguez. S'ha redactat un quadre intern de resum i s'ha descartat incloure'l en un Document de debat ja que la Fundació disposa de les actes dels plenaris on ja s'ha tractat la proposta de projecte suficientment fins que no es facin públics els estudis encarregats a diferents universitats i organismes oficials. Altrament el març de 2003 va sortir editat un document de "Reflexions entorn de la proposta del zoo" en el marc de la campanya "en Defensa del rodal" que complia les funcions de reflexió que hauria acomplert el document de debat de la Fundació en el curs anterior i ens mantenim a l'espera de noves dades per una definició de la proposta, ja que de moment hem debatut sobre una idea.

- Valoració del cementiri de Sant Nicolau: Ha estat ponent la Sra. Ana Fernández, en dues sessions de treball i ha comptat amb aportació concreta de la Sra. Teresa Mira. Es formula proposta a l'Ajuntament de la ciutat d'inclusió del cementiri de Sant Nicolau i el seu programa escultòric en el Pla Especial de protecció del patrimoni arquitectònic de Sabadell i es valora la necessitat de fer un estudi global dels cementiris de Catalunya com un interessant llegat arquitectònic que, en el seu conjunt pot ser de gran interès.
- Anàlisi de l'Eix Central: Som a l'inici dels treballs d'anàlisi de la proposta de l'Oficina del centre. No s'ha format grup de treball específic ja que s'ha trobat imprescindible proposar la reiniciació dels treballs perquè, tractant-se d'un problema de mobilitat de la ciutat, l'àmbit de treball és insuficient i l'abast de la proposta requereix considerar més dades sobre mobilitat per garantir una correcta intermodalitat. Aquest és el tema principal apuntat per al curs 2003-2004, sempre hi quan es trobi la manera de treballar una problemàtica complexa, amb necessitat de tenir dades fiables per pronunciar-se, si realment les institucions consideren necessària la nostra participació més enllà d'aproximacions bàsiques.
- Castell de Sentmenat: Per mandat del Plenari de la Fundació i prèvies dues sessions de treball de la secció, un equip format pel Sr. Pere Molera, el Sr. Manel Larrosa, el Sr. Esteve Canyameres i la Sra. Teresa Mira han col·laborat amb el director Sr. Estrada per tal de formular una proposta al consistori sentmenatenc perquè afronti el seu deure de vetllar pel patrimoni cultural i natural del seu terme; per indicar-li també vies de millora del seu planejament urbanístic i finalment per recordar-li la necessitat del correcte tractament del que queda de l'edifici del Castell i entorn immediat - un edifici de factura insòlita en les nostres latitud i d'interessant organització interna- pregant-li que gestioni amb la propietat - marquesat de Sentmenat- la recuperació d'aquest patrimoni.
- Perfilar objectius: La secció participa en diferents espais creats per l'Ajuntament (mobilitat, patrimoni, paisatge, etc.). Cara al curs vinent caldrà afrontar un tal nombre d'espais d'aquesta naturalesa que la secció haurà de perfilar els seus objectius prioritaris. En el cas de la Taula de Patrimoni, la secció s'ha mostrat reiteradament preocupada per l'escassa o nul·la incidència del treball dels participants de la Taula -i d'aquestes taules, en general- en les decisions finals, fet que ha portat durant aquest curs acadèmic a reconsiderar-ne la participació. Malgrat això, amb molta probabilitat, la secció, amb l'incansable Sr. Pere Molera al davant, procurarà treballar-hi en el nou curs, fent major èmfasi en les prioritats de la ciutat en matèria de patrimoni.
- Comunicar-se: Com veieu, el debat ha estat intens i resta encara obert ja que la major part dels temes continuen. Una reflexió final: la secció ha apostat per les noves tecnologies. Així, la secció va assajar la confecció d'una nadala a partir dels temes treballats i discutits que es va situar en l'espai virtual del web de la Fundació. Igualment va participar en la confecció de l'esmentat web i per últim, en aquest curs, s'ha treballat sempre per correu electrònic. Cal dir que des de la secretaria s'ha fet un seguiment telefònic dels membres de la secció que no treballen amb aquest mitjà de comunicació.

Teresa Mira i Lozano
 Coordinadors de la Secció d'Urbanisme, Territori, Geografia i
 Patrimoni Arquitectònic

EXPOSICIÓ AGUSTÍ MASVIDAL

Aquest any la Fundació Bosch i Cardellach ha volgut retre homenatge a qui fou un dels seus membres numeraris, Agustí Masvidal i Salavert.

Per aquest motiu es va decidir organitzar una exposició conjuntament amb la Fundació Caixa Sabadell. Com que la seva obra era prou coneguda de tots, vam pensar que seria interessant centrar-nos en la vessant científica que el va fer col·laborar abastament amb la Fundació Bosch i Cardellach i que permetés també apreciar la seva qualitat artística. El resultat ha estat doncs l'exposició "Botànica il·lustrada", el nucli de la qual és una selecció d'aquarel·les amb motius botànics, que posen de relleu les vessants científica i artística del Sr. Masvidal. També s'han inclòs olis sobre tela amb motius farmacèutics, un autoretrat al pastel, alguns gravats i una mostra dels llibres il·lustrats pel Sr. Masvidal, com a testimoni de les altres facetes de la seva obra.

M. Dolors Forrellad Domènech

Comissió Exposició Masvidal

PREMIS ALS TREBALLS DE RECERCA MONTSERRAT MIRÓ I MARIMON

Com a membre de la Fundació Bosch i Cardellach, he format part del jurat qualificador dels treballs de recerca presentats al premi Montserrat Miró i Marimon per alumnes de Batxillerat de Sabadell, Castellar del Vallès i Sant Quirze.

El lliurament dels premis va tenir lloc el dia 26 de juny de 2003 a la sala d'actes de la Caixa de Sabadell. És el segon any d'aquesta convocatòria. El nombre de treballs presentats ha estat de 28, inferior a l'any anterior, però la qualitat, tant dels temes escollits com la seva presentació i tractament, ha estat molt bona. Per això els membres del jurat vam tenir difícil la resolució, havent de ponderar molts punts de vista per fer el dictamen final.

Va ser el següent:

- Primer premi: "Tribus urbanes a Sabadell" presentat per Marc Bordas, Esteban Egido, Víctor López Simó, Ester Sangrà i German Valero, de l'Institut Ferran Casablanca. Es proposen aclarir què significa pertànyer a una tribu urbana, els seus trets característics i la visió que la societat en té. La recerca, situada a Sabadell, és molt completa i amb un bon treball d'entrevistes. Pot esdevenir un manual de consultes per als interessats en el tema.
- 2n premi: "A la recerca de Fidel", presentat per Júlia Rodríguez Jarabo de l'Escola Sant Nicolau. Una noia vol trobar les restes del seu oncle-avi mort a Rússia amb la Divisió Azul. S'endinsa en la seva recerca de manera tan sistemàtica i madura, estudiant uns fets històrics quasi desconeguts per ells, que sorprèn i enganxa la seva investigació, difícil i tossuda, de tal manera que el final exitós fins i tot emociona el lector.
- 3r premi: "La depuració de les aigües residuals", presentat per Sílvia Bautista, Oscar Leon, Alba Palet i Laura Vallejo de l'IES Sant Quirze. És un treball exhaustiu sobre l'aigua fet per uns joves que volen divulgar un tema sobre el qual la gent està poc conscienciada. No estalvien detalls tècnics, científics, ambientals o socials. Inclouen també la visita a les depuradores de la ciutat.

Els finalistes, també molt ben qualificats, foren:

- 4t. "La massacre dels innocents" de Mireia Sans, Anna Company i Ingrid Gibert de l'IES Castellar del Vallès
- 5è "Regals de la ciència" de Miquel A. Tortosa, Landing Nhe Jimenez, Sandra Rodriguez, Lídia López i Sílvia Gràcia de l'Institut Ferran Casablanca
- 6è "Gaudí, art, arquitectura i matemàtiques", de M. Pau Teixidor de l'Escola Sant Nicolau

Constatem l'encert d'aquests premis, que reconeixen la vàlua dels treballs de recerca de Batxillerat i motiven els joves en l'interès per temes que els introdueixen en el món de la investigació, la cultura i la societat en què viuen, alhora que fomenten entre els Instituts d'Ensenyament Secundari el gust i l'interès per la participació extraescolar.

Per acabar, com a punt més personal i com a homenatge a la meva mestra i amiga Montserrat Miró, voldria remarcar l'encert d'haver donat el seu nom al Premi, perquè els valors que van impulsar la tasca i la vocació de la seva vida són els que estan en el fons d'aquesta convocatòria.

M. Teresa Relat Tarrats

Membre del Jurat dels Premis de Recerca

Montserrat Miró i Marimon en representació
de la Fundació Bosch i Cardellach

PREMIS ALS TREBALLS DE RECERCA MINERVA

La Fundació Bosch i Cardellach em va demanar col·laborar per formar part del jurat que atorga el Premi Minerva de Treballs de recerca d'alumnes de Batxillerat. Vull expressar el meu agraïment per la seva deferència.

Com a professora de Música de l'Escola Sant Nicolau, vaig ser tutora de treballs de recerca dels alumnes de 2n de Batxillerat d'aquesta assignatura.

La participació en aquesta activitat ha estat personalment molt gratificant. M'ha ofert la possibilitat de fruit d'experiències molt enriquidores: conèixer més àmpliament la tasca dels tutors, descobrir el notable interès dels alumnes per aprofundir en les diverses branques del saber...

Cal remarcar la qualitat dels treballs escollits, la presentació tan acurada, l'originalitat, la reflexió i minuciositat que es manifesta en l'estudi dels diferents temes.

El nivell era molt alt i va sorprendre i entusiasmar els membres del jurat.

Això va suposar una bona tasca per a tots: assessorar-se sobre els diferents temes, valorar tots els aspectes de cada treball i posar en comú opinions i criteris de cadascú sobre l'anàlisi detallada de tot el material escollit.

Determinar els treballs mereixedors del premi va ser difícil.

Després d'una intensa deliberació la decisió per atorgar els tres premis va ser unànim.

Em plau moltíssim expressar les agradables i enriquidores vivències que vaig compartir amb tots els components del jurat.

Vull també fer constar el meu reconeixement a l'Equip de Recursos de Ciutat Badia per la seva gentilesa i excel·lent acollida que ens varen oferir en el seu Centre.

Montserrat Rafel Abad

Membre del Jurat dels Premis de Recerca Minerva

en representació de la Fundació Bosch i Cardellach

"El paisatge urbà, Sabadell com a pretext"

MEMÒRIA DEL CURS

La Fundació Bosch i Cardellach ha realitzat el segon curs biennal sobre Sabadell entre el passat 17 de febrer i el 10 de maig de 2003. El curs es situa en el marc dels actes previstos per a la commemoració dels 125 anys de l'atorgament del títol de ciutat a Sabadell i ha comptat amb 40 matriculats.

Hi han participat, com a docents, membres de la Fundació Bosch i Cardellach i arquitectes amb projectes significatius a Sabadell, que han aportat una aproximació des de l'experiència pròpia, i professors universitaris i professionals especialistes que han situat la discussió en el context general.

L'objectiu del curs ha estat aprofundir sobre els aspectes que constitueixen el paisatge urbà, entenent-lo com aquell conjunt de formes, textures, atmosferes, vivències que dibuixen el particular significat que hom té de la ciutat. Tenint present aquest objectiu, Sabadell serà l'escenari real dels diferents debats que el curs suggereixi.

En la sessió inaugural es va posar de manifest l'actualitat del tema, ja que la Taula representativa de les administracions que donen suport al curs va exposar la multiplicitat d'espais acadèmics i polítics on el paisatge urbà hi destaca singularment.

En nom de la Fundació Bosch i Cardellach, el director Sr. Ricard Estrada, va posar de manifest la significació de l'actualitat marcada per una atmosfera pre-bèl·lica a tot el planeta i la necessitat imperiosa de treballar més i més per la defensa de la identitat i dels valors de la societat en què ens ha tocat viure, i el desig d'aconseguir que el nivell de benestar assolit per la nostra societat es pugui compartir amb tots els països del món de forma equitativa i justa. Per tant, reivindicava el paper de les iniciatives ciutadanes en qualsevol format: manifestació, entitats, actes, etc., i sempre amb la col·laboració de les administracions. El curs esdevé per a la Fundació un espai de trobada i debat participatiu per analitzar un aspecte de la ciutat: el paisatge urbà, complex i actual alhora.

En nom del Col·legi d'Arquitectes, el Sr. López Claveria va remarcar el compromís dels professionals per elevar el nivell de les propostes arquitectòniques a la recerca de la qualitat desitjada en la imatge urbana i, amb interès de mantenir i millorar el prestigi dels qui tenen les funcions de construcció de la ciutat, va remarcar igualment la necessitat de col·laboració interdisciplinària per a aquest repte.

En nom de la Universitat Politècnica de Catalunya, el director de l'Escola d'Arquitectura del Vallès, Sr. Ramon Sastre, va remarcar que el treball de formació dels arquitectes no s'acaba en obtenir el títol, sinó que és un treball constant tota la vida. La inquietud, que no s'ha de perdre en el món professional, s'ha de fer néixer en les mateixes escoles d'arquitectura, i en aquest sentit s'està treballant en moltes línies paisatgístiques tant als cursos acadèmics com a les optatives, els cursos de post-grau i els màsters de les escoles. Es fa a més amb la intenció de bastir una reflexió acadèmica, de manera que cada curs s'analitza, a l'inici dels respectius trimestres, el treball anterior. En aquesta anàlisi destaca especialment la sensibilitat pel paisatge: en la seva dimensió en l'espai obert i en la seva dimensió més urbana i arquitectònica.

En nom de l'Ajuntament de Sabadell, el tinent d'alcalde Sr. Oriol Civil va posar de manifest l'esforç i la responsabilitat de l'administració local en matèria de paisatge: per exemple, amb el Pla Especial de Protecció del patrimoni arquitectònic, recentment revisat, o el Pla Especial

d'Intervenció en el paisatge urbà del segle XIX, que han estat recentment objecte de discussió ciutadana i han posat de manifest la multiplicitat d'agents que intervenen en la configuració d'un paisatge que és l'escenari de la convivència de tots els ciutadans i, per tant, un valor cultural indubtable.

En la segona part de la sessió inaugural, el Sr. Manel Sonora, arquitecte, cap d'Urbanisme de l'Ajuntament de Sabadell, va exposar la influència que poden arribar a tenir les noves tecnologies de la comunicació (TIC) en la transformació de la ciutat i del seu paisatge, i va alertar de la necessitat d'evitar la banalització de conceptes i la recuperació d'aquells mecanismes i instruments que puguin garantir la pervivència dels valors històrics que realment garanteixen la qualitat de vida dels ciutadans.

El Sr. Oriol Nel·lo, geògraf, professor del Departament de Geografia de la Universitat Autònoma de Barcelona, va reivindicar, sumant-se a les paraules del director pel que fa la necessitat de pronunciar-se contra la guerra també en activitats com aquest curs, la "política de paisatge" com una de les grans línies de preservació contra la degradació i la ja esmentada banalització de valors cap al futur: patrimoni cultural, defensa de valors ecològics, formes d'ordenació i equilibri just del progrés econòmics, hi estan en joc. Ens trobem amb la paradoxa que la naturalesa, de la qual ens hem hagut de protegir generant els assentament humans, apareix al segle XXI amenaçada planetàriament per l'activitat de l'home (urbanització dispersa, abandó de les activitats agràries, impacte de les infraestructures, extensió dels usos periurbans)

Les polítiques de paisatge, a tot nivell (local i global), han de trobar el camí just que pot ser a prop d'entendre que en realitat hi ha dues cares d'una mateixa moneda: el paisatge obert (idealitzat, "pictòric o el pintoresc", ecològic i sensible entès com a un conjunt dinàmic de processos vius) i el paisatge urbà (aquell reivindicat en les seves tres noves dimensions equilibrades: capacitat, complexitat i de qualitat –patrimonial i cultural– com a garantia de futur).

Des d'aquest plantejament inicial els participants han posat sobre la taula la influència de la "propaganda" no només per causa de la transmissió d'idees i valors inadequats (mercantilistes) o contaminats, sinó també perquè l'ocupació al carrer de tots els seus suports acaba essent angoixant i molts d'altres aspectes que semblen de baixa intensitat però que esdevenen fonamentals també a l'hora de fer paisatge urbà.

En la darrera sessió es van centrar les conclusions fonamentals a partir d'un repàs efectuat per l'arquitecte Roger Sauquet, membre de l'equip coordinador del curs juntament amb Pere Vidal, Josep Llobet i Teresa Mira, arquitectes membres de la secció de Territori de la Fundació Bosch i Cardellach.

Ponents i participants van formular les seves tesis i els temes a debat a partir d'un esquema dividit en 3 capítols. En primer lloc, els components del paisatge projectat, les variables genèriques i particulars per a nous paisatges. En segon lloc, la intervenció física en el paisatge, la seva transformació. I en tercer lloc, el paisatge recreat, una interpretació d'altres dimensions des dels llocs viscuts... o els llocs mirats des de punts de vista més complexos.

A mode de conclusió, s'indiquen els següents punts principals:

1. El concepte de paisatge urbà és molt nou. Les escoles d'arquitectura sempre han estudiat com s'integra la intervenció arquitectònica en un entorn urbà. Però el concepte es redefeix amb tots els seus components i s'estudia avui expressament a les escoles en comprovar que el resultat formal a la ciutat actual no és bo en comparació amb la ciutat antiga, medieval, renaixentista o preindustrial. La ciutat moderna no garanteix un bon paisatge urbà.
2. El paisatge urbà no és una contraposició del paisatge "natural" o no urbà, sinó que és l'altra cara d'un mateix concepte: l'empremta de l'home actual en l'ecosistema.

3. El que fa nova la idea de paisatge urbà és el component sintètic del fet urbà que superposa arquitectura, urbanisme, enginyeria d'infraestructures viàries, retolació, disseny en mobiliari urbà, els oficis (construcció, pintura, metal·listeria) i la recreació (pintors, escriptors, periodistes i polítics).
4. L'exigència formal de qualitat paisatgística no depèn de normes quantitatives, geomètriques i de volums: el component cultural s'escapa de la normativa: la mala arquitectura compleix la normativa.
5. L'arquitecte té una responsabilitat artística i cultural sobre la forma urbana, però està sotmès cada cop més a la pressió d'un mercat immobiliari local progressivament allunyat de valors culturals i cada cop més despersonalitzat, inculte o estàndar.
6. Hi ha punts de transformació de la ciutat que han de ser expressament projectats des de la visió paisatgística de conjunt per la raó, ja enunciada, que la norma urbanística per si sola no garanteix qualitat.
7. El procés de formació de paisatge integra totes les escales i tots els processos: planejament, gestió urbanística, arquitectura, disseny industrial, disseny urbà, manteniment, publicitat, durabilitat, textura, olors, colors i sorolls, són elements per la qualificació a partir de la vivència i de la percepció.
8. No hi ha doncs un únic paisatge urbà, sinó tants paisatges com mirades, però hi ha factors comuns que es poden expressar a partir d'un acord social de diàleg i de pedagogia sobre els components culturals de cada moment.

El curs s'ha dirigit a tècnics de l'acció pública, polítics, arquitectes, professors d'ensenyament primari i secundari, estudiants universitaris, pintors, escriptors, historiadors i a tota persona interessada en el tema, i ha estat impartit per doctors i llicenciats, predominantment en arquitectura. Els estudiants que s'hi han matriculat rebran un certificat d'assistència amb efectes acadèmics.

Teresa Mira i Lozano
Coordinadora de la secció de Territori /Fundació Bosch i Cardellach

III JORNADES DE DIFUSIÓ DEL PATRIMONI DEL RIU RIPOLL L'AIGUA: NATURA I CULTURA

Els passats 30 d'abril, 28 de maig i 11 i 15 de juny es van dur a terme les 3eres Jornades de Difusió del Patrimoni del riu Ripoll que, en aquesta edició, duïen el títol "L'AIGUA: NATURA I CULTURA". Com cada any, l'organització va ser compartida entre els Amics del Ripoll i la Fundació Bosch i Cardellach i es va comptar amb la col·laboració de la Fundació Caixa de Sabadell i l'Ajuntament de Sabadell, a través de la regidoria de Medi Ambient.

Amb l'experiència de dues edicions de les jornades, s'havia constatat la dificultat de mantenir durant tres sessions seguides un ritme d'assistència adequat. Per a la tercera edició, doncs, es va creure convenient fer una sessió cada mes, totes en dimecres, tot i que la coincidència del període electoral enmig i la proximitat del final de curs acadèmic van motivar que la distribució per mesos fos desigual.

Per diversificar els temes que es tractaven es va proposar tocar aspectes més propers a les ciències naturals. Així, es van plantejar les Terceres Jornades entorn a l'aigua com a tema central: la geologia i l'aigua com a agent modificador del paisatge; l'aigua com a nutrient i l'aigua com a element gestionat per les persones.

- 30 d'abril: "El Ripoll com a medi Hidrològic: recursos hídrics, riscos i sostenibilitat". Ponent: Antoni Freixes, hidrogeòleg. Es van explicar els trets fonamentals del procés de formació del riu dels quals encara es poden observar indicis en els elements constitutius del paisatge. També es va parlar de l'estat actual del riu i dels riscos que els cursos d'aigua de règim mediterrani comporten, agreujats per l'activitat humana arran de les lleres.
- 28 de maig: "Aigua i vida al riu Ripoll: la batussa botànica". Ponents: Andreu Alay i Francesc Macià, autors de l'estudi *Documentació de la flora i fauna a l'àmbit del riu Ripoll a Sabadell*; "La protecció davant les riuades: la bioenginyeria aplicada a la restauració de rius". Ponent: Albert Sorolla, biòleg. En la primera part d'aquesta sessió es va descriure la flora i fauna de l'àmbit del riu, i es van explicar quines eren les perspectives de la regeneració de les espècies un cop s'ha fet efectiva la millora de la qualitat de l'aigua. La segona part de la sessió va girar entorn a les possibilitats que ofereix la bioenginyeria en l'arranjament, restauració i protecció de les lleres fluvials i en la millora de la qualitat de l'aigua.
- 11 de juny: "Ús i legislació dels aqüífers del Ripoll". Ponent: David Laudo, arquitecte tècnic; "Optimització dels recursos hídrics i ordenació de l'Horta". Ponent: Max Martín, geògraf i tècnic de Medi Ambient de l'Ajuntament de Sabadell. David Laudo va exposar la història del control de l'aigua al riu Ripoll des de l'Edat Mitjana fins a l'actualitat i va remarcar que l'aigua ha estat sempre un element molt preuat sobre el qual han volgut exercir el control els poders dominants en cada moment històric. Max Martín va explicar quines són les darreres intervencions de l'Ajuntament de Sabadell en l'àmbit del Ripoll en relació amb el cicle de l'aigua –construcció de col·lectors, circuit de depuració i reutilització de l'aigua depurada per regar alguns parcs urbans-. També va explicar l'estat en què es troba el procés d'ordenació del parc d'horta.

A més, com a novetat, es va dur a terme una sortida matinal al final de les xerrades per conèixer directament l'espai fluvial.

- 15 de juny: Sortida matinal pel riu Ripoll. De ¼ de 9 del matí a la 1 del migdia es va fer un recorregut que s'inicià a la plaça Taulí i seguí cap a la Torre de l'aigua, el molí Torrella, el

Riutort, la caseta de les bombes elevadores de l'aigua, l'Horta Vella, els molins Xic i Fontanet, la Costa de la Cobertera i el Passeig de la Revolució fins a tornar a la Plaça Taulí. Es van poder explicar elements cabdals del patrimoni arquitectònic del riu Ripoll, des de molins i vapors a la pròpia horta i la sèquia monar. També es van observar diverses espècies que configuren la flora i la fauna del riu, algunes d'elles indicadores de la presència d'aigua de bona qualitat.

Amb les xerrades i amb la sortida final es volia promoure la participació activa dels ciutadans en el coneixement, la discussió i la recuperació del patrimoni de l'àmbit fluvial. En definitiva, es volia incidir a fer del riu un espai de tots, ja que entenem que aquesta és una condició primordial per la seva veritable recuperació.

Creiem que aquests objectius de les Jornades s'han acomplert plenament. Pel que fa al contingut de les tres sessions, cal dir que totes les ponències van ser molt interessants i rigoroses i es van ajustar al que estava previst.

El públic assistent va ser d'unes 27 a 30 persones per sessió i, atesa l'afluència a aquests cicles de conferències, considerem que és un nombre acceptable d'assistents, tenint en compte que es tractava d'un públic altament motivat pel tema i que va demostrar el seu interès amb una bona participació.

En els torns de paraules finals de cada sessió, amb la intervenció del públic, van sortir alguns temes de molt interès que els Amics del Ripoll considerem possibles temes a tractar a partir d'ara. Un dels aspectes que es va posar en evidència és que, malgrat la importància que té la sèquia dels molins com a element d'alt interès tècnic i patrimonial, de gran incidència en la configuració del paisatge del riu i d'alta importància per al manteniment del reg tradicional en les hortes més antigues del terme, el seu estat és deplorable i ha sofert esllavissades interiors en alguns trams, de manera que, en poc temps, la seva recuperació pot resultar inviable i es pot perdre irreversiblement. Per ara, no hi ha intenció ni pressupost per part de l'Ajuntament per restaurar-la i tornar-la a posar en funcionament, fet que representaria un valor afegit important a la recuperació de l'àmbit fluvial.

Pel que fa a la sortida, les quinze persones participants es va mostrar molt interessades en totes les explicacions i, com en altres vegades que s'han fet sortides al riu, molt sorpreses del paisatge que es pot observar i de la gran concentració d'elements d'interès patrimonial que s'hi troben. Tots els assistents van demanar rebre informació assíduament sobre aspectes relatius al patrimoni de l'àmbit fluvial.

Totes les sessions de les jornades i els debats posteriors han estat gravats i seran transcrits per ésser divulgats en un dossier monogràfic que s'ha previst per poder arribar a un públic més ampli.

Mercè Argemí Relat
Comissió Jornades del riu Ripoll

CANDIDATURA DE SALVADOR FITÉ AL PREMI TENACITAT

El dia 15 de gener de 2003 la Junta Directiva de la Fundació va decidir presentar la candidatura de Salvador Fité i Borguñó, membre numerari de l'Entitat, al Premi Tenacitat que anualment atorguen les Agrupacions Professionals Narcís Giralt.

A partir d'aquí, s'inicià un procés en dues direccions: d'una banda, la preparació del currículum del proposat, mitjançant el qual s'havien de fer evidents els motius i els mèrits que van motivar que la Junta el considerés el candidat idoni. Cal dir que en aquesta tasca hi van tenir un paper molt especial la seva filla Anna i la resta de la seva família, perquè la discreció que caracteritza el tarannà de Salvador Fité feia molt difícil accedir a tota la informació necessària.

Al mateix temps vam començar a contactar amb aquelles entitats i institucions de la ciutat amb les quals ell havia col·laborat. Cal dir que aquesta va ser una tasca molt agradable per la molt bona acollida de què va ser objecte la proposta de la Fundació, fins al punt que s'hi van adherir:

Il·lm. Sr. Manuel Bustos, Alcalde de Sabadell
Acadèmia Catòlica
Associació Catalana "Els Xiprers"
Associació Pere Oliver
Banc Sabadell
Caixa de Sabadell
Col·legi d'Advocats de Sabadell
Cambra de Comerç de Sabadell
Centre Metal·lúrgic de Sabadell
Companyia d'Aigües de Sabadell
Corporació Sanitària Parc Taulí
Gremi de Fabricants de Sabadell
Òmnium Cultural
Orfeó de Sabadell
Sabadell Grup Assegurador

A tots ells, l'agraïment de la Junta de la Fundació perquè, a més, en les seves cartes la majoria va recollir aquella faceta de la vida del candidat estretament lligada amb la trajectòria de l'entitat o la institució que s'hi adheria, anant molt més enllà del que hauria estat una adhesió formal a la proposta formulada. També cal fer extensiu l'agraïment a les entitats i institucions que es va adreçar directament a les Agrupacions sense que la Fundació tingui constància explícita de la seva adhesió.

Malgrat tot, el jurat de les Agrupacions va considerar convenient atorgar el Premi a una altra persona.

De no haver estat així, a ben segur que l'acte de lliurament del Premi hauria estat una festa molt especial, a la qual hi hauria assistit molta gent vinculada amb els sectors més diversos de la societat sabadellenca. Hauria estat una bona oportunitat per homenatjar un bon amic i millor persona. Això no obstant, sempre quedarà el testimoni d'afecte i admiració pel seu tarannà, que es desprèn de la correspondència generada a l'efecte.

Joana Olivé Just
Vocal de la Junta Directiva

RELACIÓ CRONOLÒGICA D'ACTIVITATS

SETEMBRE

- 6,7,8,9 Assistència als actes de presentació pública de la Festa Major
- 11 Assistència als actes institucionals de la Diada Nacional de Catalunya
- 17 Reunió de la Junta Directiva
- 21 Assistència a la Sessió del Pla Estratègic de Castellar del Vallès
- 25 Reunió de la Junta Directiva
- 26 Reunió Secció Urbanisme
- Reunió Secció Art i Lletres

OCTUBRE

- 3 Reunió Secció Urbanisme
- 9 Reunió de la Junta Directiva amb els nous membres de l'Entitat
- 10 Reunió Secció Urbanisme
- 11 Firma del conveni de col·laboració entre el Centre Metal·lúrgic i la Fundació Bosch i Cardellach per a la realització i edició d'un llibre sobre la història de la indústria metal·lúrgica i de construccions mecàniques a Sabadell. El llibre serà realitzat pels historiadors Jordi Calvet i Esteve Deu
- 15 Reunió de la Secció d'Economia i Ciències Socials
- 16 Reunió de la Junta Directiva
- 18 Assistència a l'acte de lliurament del Premi Tenacitat al Sr. Joan Alsina i Giralt, ex director i membres Numerari d'Honor. Acte organitzat per les Agrupacions Narcís Giralt
- 23 Reunió del Consell de Membres Numeraris per avaluar el Pla d'Activitats per al curs 2002-2003
- I Sessió Plenària, en el transcurs de la qual es va aprovar la Memòria i la liquidació del Pressupost del curs 2001-2002, així com el pressupost del curs 2002-2003. En aquesta sessió es va aprovar el Pla d'Activitats per al proper curs
- 29 Assistència a l'acte de lliurament del Premis Cambra 2002. Acte organitzat per la Cambra de Comerç de Sabadell
- 30 Assistència a Reus a l'acte de lliurament del Premis Fundació Caixa de Sabadell

NOVEMBRE

- 6 Reunió de la Junta Directiva
- 9 Assistència a la inauguració de la Ronda Oest/autopista Castellar
- 12 II Sessió Plenària. Sessió Inaugural del curs Acadèmic 2002-2003
- Ponència: "Universitat i progrés", a càrrec del Dr. Carles Solà, exrector de la Universitat Autònoma de Barcelona. L'acte va tenir lloc a l'Auditori del Col·legi d'Advocats de Sabadell i va ser presidit pel Sr. Joan Manau i Valor, tinent d'alcalde de Cultura en representació del Sr. Manuel Bustos, President del Patronat de la Fundació, i per la resta de membres del Patronat
- 15 Assistència a la inauguració de la biblioteca municipal Vapor Badia
- 27 Reunió de la Junta Directiva
- Edició del 93 Quadern d'Arxiu "Les novel·les de Joan Vilacasa", del Sr. Josep Maria Ripoll

DESEMBRE

- 10 Reunió de la Junta Directiva
- 11 Reunió de la Junta Directiva
- 18 III Sessió Plenària
- Comunicació: "Petita crònica de Santiga. Territori cultural", a càrrec de la Sra. M. Teresa Mira Lozano.
- Ponència: "Aportacions històriques sobre la parròquia de Sant Pau de Riusec", a càrrec del Sr. Pere Mafé Llonch.

GENER

- 8 IV Sessió Plenària
- Comunicació: "Robatori al cementiri de Sant Nicolau", a càrrec de la Sra. Ana Fernández Álvarez
- Ponència: "Delictes i pecats del Vallès als segles XVI i XVII", a càrrec del Sr. Ismael Almazan Fernández
- 15 Reunió de la Junta Directiva
- 17 Reunió de la Comissió de Publicacions
- 29 Reunió de la Junta Directiva

FEBRER

- 3 Reunió de la Secció de Patrimoni
- 11 Reunió de la Secció d'Art i Lletres. Dia de l'Autor
- 12 Firma del conveni de col·laboració entre l'Ajuntament de Santa Perpètua de Mogoda i la Fundació Bosch i Cardellach per a l'elaboració d'un estudi històric sobre l'agricultura a Santa Perpètua de Mogoda i el nucli de Santiga. La redacció d'aquest informe serà a càrrec d'Esteve Canyameres
- Reunió del Consell de Membres Numeraris, en el transcurs de la qual es va procedir a la renovació parcial de la Junta Directiva produïda per la dimissió del Vice-director i de la Secretària. També es va procedir, després d'aprovar-se la modificació del Reglament de Règim Interior a l'elecció d'un Vice-secretari.
- Sessió Plenària extraordinària, en el transcurs de la qual es va procedir a l'elecció d'un vocal de la Junta Directiva
- 17 Sessió Inaugural del curs "El paisatge urbà. Sabadell com a pretext". L'acte va ser presentat pels senyors. Ricard Estrada, director de la Fundació; Ramon Sastre, arquitecte, director de l'Escola Tècnica Superior d'Arquitectura del Vallès, Oriol Civil, primer tinent d'alcalde i regidor de l'Àrea de Territori de l'Ajuntament de Sabadell i Jordi López Claveria, Delegació del Vallès del Col·legi d'Arquitectes. Les ponències van ser a càrrec dels senyors Manuel Somoza, arquitecte, cap d'Urbanisme de l'Ajuntament de Sabadell i Oriol Nel·lo, geògraf, professor del Departament de Geografia de la UAB.
- 19 V Sessió Plenària
- Comunicació: "Premis literaris: avantatges, inconvenients i circumstàncies", a càrrec del Sr. Antoni Dalmases Pardo
- Ponència: "Literatura i economia. La història d'un amor impossible?", a càrrec del Sr. Lluís Barbé Duran
- 24 Atorgament a l'historiador Eduard Masvidal de la 4ª Beca d'Història Local Miquel Carreras pel seu estudi "Joaquim Estruch i Simó. Medis obrers i innovació cultural a Sabadell (1902-1939). Aquesta beca és atorgada per l'Ajuntament de Sabadell, la Fundació Caixa Sabadell i la Fundació Bosch i Cardellach
- 25 I Sessió del curs "El paisatge urbà. Sabadell com a pretext". El traçat i la tipologia edificatòria. Presentació a càrrec dels senyors Xavier Sauquet i Francesc Pedragosa, arquitectes i professors titulars de la UPC. Ponència a càrrec dels senyors Carles Llop i Enric Serra, arquitectes i professors titulars de la UPC.
- 26 Reunió de la Junta Directiva
- 27 II Sessió del curs "El paisatge urbà. Sabadell com a pretext". L'escenari exterior. Presentació a càrrec de la Sra. Rosa Martínez, arquitecta. Ponència a càrrec de la Sr. Josep M. Birulés, arquitecte.

MARÇ

- 6 III Sessió del curs "El paisatge urbà. Sabadell com a pretext". L'espai interior. Presentació a càrrec dels senyors Pau M. Montguió i Francesc Vayreda, arquitectes. Ponència a càrrec del Sr. Josep M. Montaner. Dr. Arquitecte i publicista, catedràtic del Departament de Composició de la UPC.
- 7 Reunió Ordinària del Patronat de la Fundació per aprovar la Memòria i la liquidació del pressupost del curs 2001-2002, així com el pressupost del curs 2002-2003. Es va presentar el Pla d'Activitats del curs 2002-2003, aprovat pel Consell de Membres Numeraris en la sessió del dia 23 d'octubre de 2002 i es va ratificar la modificació dels Estatuts, article 22è i la modificació del Reglament de Règim Interior, article 19è a). També es van ratificar el càrrecs directius de la Fundació Vice-director, Secretari i Vice-secretari i es va procedir al nomenament i acceptació dels Patrons següents: Gremi de Fabricants de Sabadell i Corporació Sanitària Parc Taulí.
- 12 VI Sessió Plenària
- Comunicació: "Taula del Patrimoni: Casa del Comú", a càrrec del Sr. Pere Molera Picañol
- Ponència: "Els darrers descobriments paleontològics als entorns de Sabadell", a càrrec del Sr. Salvador Moyà Solà
- 13 IV sessió del curs "El paisatge urbà. Sabadell com a pretext". La forma i coherència dels teixits urbans. Presentació a càrrec del Sr. Pere Molera, arquitecte. Ponència, a càrrec del Sr. Joaquim Español, arquitecte i professor de l'Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de Barcelona
- 14 Assistència a la conferència del Sr. Josep Oliu sobre les perspectives econòmiques del 2003. Pla Estratègic 2010
- 18 Reunió de la Junta Directiva
- 20 V sessió del curs "El paisatge urbà. Sabadell com a pretext". La intervenció puntual. Presentació a càrrec del Sr. Lluís Ruiz Cortina, arquitecte. Ponència a càrrec de la Sra. Rosa Cànovas, arquitecta.
- 25 Assistència a l'acte de col·locació de la primera pedra de les obres de rehabilitació del teatre Principal
- 27 VI sessió del curs "El paisatge urbà. Sabadell com a pretext". La transformació urbana. Presentació a càrrec del Sr. Manel Larrosa, arquitecte. Ponència a càrrec dels senyors Antoni Nogués, advocat i Antoni Rodríguez, arquitecte

Edició del butlletí La Fundació Informa, núm. 5

ABRIL

- 1 Conferència: "Sabadell: immigració, industrialització i dictadura", a càrrec de Martí Marín, que va obtenir la 3ª Beca d'Història Local Miquel Carreras

- VII sessió del curs "El paisatge urbà. Sabadell com a pretext". La creació de paisatges no edificats. Presentació a càrrec de la Sra. Maia Creus, historiadora i crítica d'art. Ponència a càrrec del Sr. Juan José Lahuerta, arquitecte i professor del Departament de Composició de l'Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de Barcelona.
- 2 Conferència: "Les Caixes d'Estalvi en el segle XXI", a càrrec del Sr. Jordi Mestre González, director general adjunt de la Caixa de Sabadell.
- Assistència al Col·legi d'Advocats a la cloenda de l'exposició "Advocacia. Justícia i ciutat". Acte presidit pel Degà de l'Il·ltre Col·legi d'Advocats Sr. Manuel Hernández
- 3 VIII sessió del curs "El paisatge urbà. Sabadell com a pretext". La memòria del paisatge. Presentació a càrrec de la Sra. Virgínia Domínguez, historiadora. Ponència a càrrec del Sr. Josep M. Muñoz, historiador i director de la revista Avenç
- 8 Conferència: "*Vida aprofitada*. Un motlle de la realitat en la llum", a càrrec de la Doctora Ana Fernández Álvarez, i projecció del film de la família Gorina-Turull, editat el 1923 per la Regia Art Film. Sessió organitzada en col·laboració de l'Arxiu Històric de Sabadell, Centre de Normalització Lingüística de Sabadell, Cine Club Sabadell, Departament de cinema i vídeo de les Agrupacions Narcís Giral i Museu d'Història de Sabadell.
- 8 Reunió de la Junta Directiva
- 9 El Dia de l'Autor, signatura de llibres a càrrec de Jesús Moncada, escriptor. Posteriorment a l'auditori de la Caixa de Sabadell, "Converses amb Jesús Moncada"; en el seu transcurs, Antoni Dalmases i Josep M. Ripoll, escriptors i membres de la Fundació Bosch i Cardellach, van conversar amb l'autor al voltant de la seva vida i obra. Acte organitzat conjuntament amb la Fundació Caixa Sabadell
- IX sessió del curs "El paisatge urbà. Sabadell com a pretext". Cloenda del curs. Conclusions a càrrec del Sr. Roger Sauquet, arquitecte. Taula rodona amb la participació d'alguns ponents.
- 22 Diada de Sant Jordi: exposició i venda de publicacions de la Fundació als jardins de la Caixa
- 24 Assistència al sopar d'homenatge al Sr. Manuel Grau Gasulla, expresident de la Caixa de Sabadell. Acte organitzat per diverses entitats de la ciutat.
- 31 III Jornades de difusió del patrimoni del riu Ripoll. L'aigua: natura i cultura. Presentació de les Jornades a càrrec del Sr. Ricard Estrada, director de la Fundació.
Ponència: "El Ripoll com a medi hidrològic: recursos hídrics, riscos i sostenibilitat", a càrrec del Sr. Antoni Freixes, hidrogeòleg.
- MAIG
- 14 VII Sessió Plenària
Ponència: Què és avui dia una obra d'art?, a càrrec del Sr. Miquel Molins

- 21 Reunió de la Junta Directiva
- 24 Assistència a l'atorgació de la menció honorífica Paul Harris 2002/2003 que concedeix el Rotary Club Sabadell a l'Institut de Paleontologia "Miquel Crusafont"
- 27 III Jornades de difusió del patrimoni del riu Ripoll. L'aigua: natura i cultura. Presentació a càrrec del Sr. Lluís Fernández, d'Amics del Ripoll
 Ponència: "Aigua i vida al riu Ripoll. La batussa botànica", a càrrec dels senyors Andreu Alay i Francesc Vila
 Ponència: "La protecció davant les riuades: la bioenginyeria aplicada a la restauració de rius", a càrrec del Sr. Albert Sorolla, biòleg
- 31 Assistència a la V Jornada de Portes Obertes en commemoració del 35è aniversari de la fundació de CIPO, SCCL

Edició del 94 Quadern d'Arxiu "Literatura i economia: la història d'un amor impossible?", del Sr. Lluís Barbé

JUNY

- 2 Primera edició del lliurament dels Premis Minerva, d'alumnes de secundària a Barberà del Vallès, organitzats conjuntament pel Centre de Recursos Pedagògics dels Vallès Occidental VII del Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya i la Fundació Bosch i Cardellach i patrocinats per Fundació Caixa Sabadell, Baricentro, Grup CASSA i Mafiero Constructor
- 4 Reunió de la Secció d'Art i Lletres
- Assistència a l'acte de presentació del llibre de Manel Camps "La Creu Alta Esportiva. Crònica històrica". Acte organitzat per l'Associació de Veïns de la Creu Alta
- 5 Assistència al sopar en commemoració del 20è aniversari de la Fundació del Casal d'Europa
- 12 Reunió de la Junta Directiva
- III Jornades de difusió del patrimoni del riu Ripoll. L'aigua: natura i cultura. Presentació a càrrec de la Sra. Mercè Argemí, d'Amics del Ripoll.
 Ponència: "Ús i legislació dels aquífers del Ripoll", a càrrec del Sr. David Laudo, arquitecte tècnic.
 Ponència: "Optimització dels recursos hídrics i ordenació de l'horta", a càrrec del Sr. Max Martín, geògraf
- 15 III Jornades de difusió del patrimoni del riu Ripoll. L'aigua i natura. Aigua i paisatge al Ripoll. Sortida matinal
- 17 Assistència al sopar d'homenatge al Sr. Lluís Brunet i Berch expresident de la Corporació Sanitària Parc Taulí
- 25 Segona edició del lliurament dels Premis de Recerca Montserrat Miró i Marimon d'alumnes de Secundària organitzat conjuntament amb l'Ajuntament

de Sabadell, Centre de Recursos Pedagògics del Vallès Occidental i Fundació Bosch i Cardellach i patrocinat per la Fundació Caixa Sabadell, CASSA, llibreria Els Dies i Construccions Mafiero.

- 26 Reunió del Consell de Membres Numeraris, en el transcurs de la qual es va presentar l'informe del curs 2002-2003 així com els actes de commemoració del 60è aniversari de la Fundació, la proposta de modificació del Reglament de Règim Interior i la creació d'un Fòrum sobre Paisatge Urbà de Sabadell. En aquesta reunió, d'acord amb el que marquen els Estatuts, es va procedir a la renovació parcial de la Junta Directiva (Vice-director i Secretari), es van elegir les senyores Joana Olivé Just i Ana Fernández Alvarez i el senyor Fermí Pons Pons com a membres numeraris i finalment es va presentar la proposta d'incorporació de nous membres

Sessió Plenària en la qual es va renovar parcialment la Junta Directiva, van ser renovats dos vocals, restant un tercer vacant. i es va aprovar la incorporació de nous membres. En aquesta sessió van ser elegits membres de la Fundació els senyors Francesc Aluju Ferrer, Joan Fuster Mercadé, Jordi Mestre González, Jordi Renom Sotorra, Joan Sellent Arús, Francesc Serra Mestres, Roger Sauquet Llonch i les senyores Clara Soley Manuel i Roser Trallero Casañas

JULIOL

- 9 Reunió de la Junta Directiva
- 18 Reunió extraordinària del Patronat de la Fundació per donar compte del curs 2002-2003, donar a conèixer la modificació del Reglament de Règim Interior. Es va fer un avançament de tancament de l'exercici econòmic i es va fer la proposta d'un nou pressupost. També es va procedir a la presa de possessió de nous patrons: Caixa de Sabadell i Corporació Sanitària Parc Taulí

COMPOSICIÓ DEL PATRONAT

President:

Il·lm Sr. Manuel Bustos Garrido
Alcalde de Sabadell

Vocals:

Gremi de Fabricants

President: Sr. Josep Roca Vallribera (fins el 24 de setembre de 2002)
Joan Garcia Planas Marcet (a partir del 24 de setembre de 2002)

Caixa d'Estalvis de Sabadell

President: Sr. Manuel Grau Gasulla (fins el 27 de març de 2003)
Lluís Brunet Berch (a partir del 27 de març de 2003)

Banc Sabadell

President: Sr. Josep Olliu Creus

Cambra Oficial de Comerç i Indústria de Sabadell

President: Sr. Antoni Pefarroya Trench

Il·ltre. Col·legi d'Advocats de Sabadell

Degà: Sr. Manuel Hernández Martín

Sabadell Asseguradora

President: Sr. Joan Corominas Guerin

Sabadell Mutual

President: Sr. Ricard Soler Izard

Companyia d'Aigües de Sabadell

President: Sr. Xavier Bigatà Ribé

Centre Metal·lúrgic de Sabadell

President: Sr. Ramon Alberich Ferrer

Corporació Sanitària Parc Taulí

President: Sr. Lluís Brunet Berch (fins el 8 de maig de 2003)
Pere Fonolleda Prats (a partir del 8 de maig de 2003)

El Director de la Fundació Bosch i Cardellach

Sr. Ricard Estrada Arimon

L'Administrador de la Fundació Bosch i Cardellach

Sr. Josep Milà Masoliver

Secretari:

El Secretari de la Fundació Bosch i Cardellach

Sra. M. Teresa Mira Lozano (fins el 12 de febrer de 2003)
Sr. Ramon Espinach Grau (a partir del 12 de febrer de 2003)

COMPOSICIÓ DE LA JUNTA DIRECTIVA

Director:	Ricard Estrada Arimon
Vice-director:	Joaquim Clusa Oriach
Secretària:	Teresa Mira Lozano
Administrador:	Josep Milà Masoliver

Vocals:	Jordi Calvet Puig
	Manel Camps Bosser
	Ana Fernández Álvarez
	Joana Olivé Just
	Joan Ripoll Bisbe

Secretària administrativa:	M. Àngela Ribas Oliver
----------------------------	------------------------

El dia 12 de febrer de 2003, per dimissió en els seus càrrecs del Vice-director i de la Secretària, el Consell de Membres Numeraris i el Ple de l'Entitat reunit en sessió extraordinària van procedir a la renovació parcial de la Junta Directiva. També, un cop reformat el Reglament de Règim Interior, es va elegir un Vice-secretari. Van ser elegits els membres indicats a continuació:

Vice-Director	Joan Ripoll Bisbe
Secretari	Ramon Espinach Grau
Vice-secretari	Ramon Ten Carné
Vocal	M. Teresa Mira Lozano
	Joana Olivé Just

El dia 26 de juny de 2003, en compliment del previst en els Estatuts i el Reglament de Règim interior de la Fundació, el Consell de Membres Numeraris i el Ple de l'Entitat, respectivament, van procedir a la renovació parcial de la Junta Directiva Vice-director, Secretari i dos vocals. Van ser reelegits els mateixos membres que en la Sessió Extraordinària del passat mes de febrer.

SECCIÓ D'ART I LLETRES

Coordinador: Víctor Mañosa Fernández

Caïassanç Balagué Bosch
Laura Blanco Ortega
Montserrat Bros Duran
Benet Casablanca Domingo
Miquel Creus Muñoz (Miquel Desclot)
Roc Casagran Casañas
Pere Cullerell Viñolas
Joan Cuscó Aymerich
Antoni Dalmaes Pardo
Jordi Domènech Soteras
Teresa Esquirol Jiménez
M. Teresa Esteve Soley
Oriol Farrés Juste
Lluís Fernández López
Salvador Fité Borguñó
Anna Fité Salvans
Marta Ibáñez Fuentes
Víctor Mañosa Fernández
Jaume Mercadé Vergés
Xavier Moreno Rico
Montserrat Obradors Domènech
Joana Olivé Just
Maria Peña Raso
Antoni Quintana Petrus
Montserrat Rafel Abad
Joan Ripoll Bisbe
Josep M. Ripoll Peña
Joaquim Sala Sanahuja
Montserrat Salvador Padrosa
Lluís Subirana Reboloso

SECCIÓ D'URBANISME TERRITORI, GEOGRAFIA I PATRIMONI ARQUITECTÒNIC

Coordinadora: M. Teresa Mira Lozano

Joan Alsina Giralt
Isabel Argany Comas
M. Rosa Argemí Hernández
Mercè Argemí Relat
Pere-Josep Arús Gorina
Ramon Arús Molins
Marc Batlle Santasuaana
Jordi Baulies Cortal
Jaume Buxó Reynals
M. Dolors Calvet Puig
Jordi Calvet Puig
Esteve Canyameres Ramoneda
Josep Cardús Grau
Muriel Casals Couturier
Joaquim Clusa Oriach
Pere C. de Sobregrau Fernández
Josep M. Domènech Fargas
Virgínia Domínguez Álvarez
Ramon Espinach Grau
Ricard Estrada Arimon
Ana Fernández Álvarez
M. Dolors Forrellad Domènech
Joan Gràcia Giner
Rafael Izard Badia
M. Assumpta Jané Renau

Manel Larrosa Padró
M. Mercè Lleonart Silvestre
Josep Llobet Bach
Jordi Llonch Soler
Francesc Macià Guilà
Pere Mañé Llonch
Josep M. Masagué Torné
Josep Milà Masoliver
Pere Molera Picañol
Jordi Pino Pruna
Imma Planell Piqueras
Fermí Pons Pons
Jaume Puig Castells
M. Teresa Relat Tarrats
Mercè Rios Figuerola
Pere Roca Garriga
Albert Roig Deulofeu
Manuel Sabés Xamaní
Josep V. Santafé Llopis
Xavier Sauquet Canet
Albert Taulé Tello
Dionís Torruella Comerma
Jaume Truyols Santonja
Pere Vidal Palet

SECCIÓ D'ECONOMIA I CIÈNCIES SOCIALS

Coordinador: Josep Milà Masoliver

Joan Argemí Fontanet
M. Rosa Argemí Hernández
Benet Armengol Obradors
Pere-Josep Arús Gorina
Josep M. Benaül Berenguer
Laura Blanco Ortega
Pompeu Casanovas Romeu
Joan B. Casas Onteniente
Joaquim Clusa Oriach
Pere Cullell Viñolas
Esteve Deu Baigual
M. Jesús Espuny Tomàs
Ricard Estrada Arimon
Jaume Farràs Farràs
Anna Fité Salvans
M. Dolors Forrellad Domènech
Miquel Forrellad Solà
+Manuel Garriga Miralles
M. Assumpta Jané Renau
Montserrat Llonch Casanovas
Tomàs López Navarro
Guillermo Lusa Monforte
Joan Macià Mercadé
Martí Marín Corbera
Joana Olivé Just
Jaume Padrós Enamorado
Imma Planell Piqueras
Fermí Pons Pons
Angelina Puig Valls
Esteve Renom Pulit
Mercè Renom Pulit
Joan Rios Masanell
Amadeu Rosell Hortos
Josep Sanllehi Ubach
Josep M. Sanmiquel Planell
Xavier Soley Manuel
Albert Sorolla Edo
Dionís Torruella Comerma

SECCIÓ D'HISTÒRIA I ARQUEOLOGIA

Joan Alsina Giralt
Isabel Argany Comas
Mercè Argemí Relat
Ramon Arús Molins
Jordi Bulies Cortal
Josep M. Benaül Berenguer
Montserrat Bros Duran
Jaume Buxó Reynals
Jordi Calvet Puig
M. Dolors Calvet Puig
Manel Camps Bosser
Esteve Canyameres Ramoneda
Josep Cardús Grau
Feliu Carreras Vidal
Benet Casablanques Domingo
Àngels Casanovas Romeu
Pompeu Casanovas Romeu
Joan Comasòlivas Font
Pere C. de Sobregrau Fernández
Esteve Deu Baigual
Josep M. Domènech Fargas
Virgínia Domínguez Álvarez
M. Jesús Espuny Tomàs
Teresa Esquirol Jiménez
Antoni Estapé Ferrer
M. Teresa Esteve Soley
Lluís Fernández López
Salvador Fitè Borguñó
Miquel Forrellad Solà
+Manuel Garriga Miralles
Joan Gràcia Giner
Marta Ibáñez Fuentes
Rafael Izard Badia
Manel Larrosa Padró
M. Mercè Lleó Silvestre
Tomàs López Navarro
Guillermo Lusa Monforte

Joan Macià Mercadé
Pere Mafé Llonch
Concepció Marcé Espuñes
Martí Marín Corbera
Josep Lluís Martín Berbois
+Vicenç Mas Rodríguez
Josep M. Masagué Torné
Jaume Mercadé Vergés
Xavier Moreno Rico
Salvador Moyà Solà
Montserrat Obradors Domènech
Jaume Padrós Enamorado
Maria Peña Raso
Joan Pinyot Garrós
Jaume Puig Castells
Pere Puig Ustrell
Angelina Puig Valls
Esteve Renom Pulit
Mercè Renom Pulit
Genís Ribé Monge
Mercè Rios Figuerola
Joan Rios Figuerola
Pere Roca Garriga
Joaquim Sala Sanahuja
Montserrat Salvador Padrosa
Miquel González Sánchez
Josep Sanllehi Ubach
Josep M. Sanmiquel Planell
Xavier Soley Manuel
Rafael Subirana Ollé
Albert Taulé Tello
Ramon Ten Carné
Camil Torras Casals
Francesc Torrella Niubé
+Josep Torrella Pineda
Jaume Truyols Santonja
Pere Vidal Palet

COMPOSICIÓ DE LES COMISSIONS

COMISSIÓ DE PUBLICACIONS

Jordi Calvet Puig
Ana Fernández Álvarez
Josep Milà Masoliver

COMISSIÓ PUBLICACIÓ MEMÒRIES BOSCH I CARDELLACH

Joan Alsina Giralt
Miquel Forrellad Solà

COMISSIÓ EXPOSICIÓ AGUSTI MASVIDAL

Salvador Fité Borguñó
M. Dolors Forrellad Domènech
Víctor Mañosa Fernández
Joana Olivé Just
Maria Peña Raso
Xavier Soley Manuel

COMISSIÓ MIQUEL CARRERAS

Joan Alsina Giralt
Josep M. Benaül Berenguer
Jordi Calvet Puig
Pompeu Casanovas Romeu
Esteve Deu Baigual
Miquel Forrellad Solà
Pere Roca Garriga
Joaquim Sala Sanahuja
Josep M. Sanmiquel Planell

COMISSIÓ DIA DE L'AUTOR

Antoni Dalmasés Pardo
Víctor Mañosa Fernández
Joana Olivé Just
Josep M. Ripoll Peña

REPRESENTACIÓ EN ORGANISMES I ENTITATS

La Fundació Bosch i Cardellach està representada als següents organismes pels membres que s'esmenten a continuació.

Patronat de l'Arxiu Històric de Sabadell:
Esteve Canyameres Ramoneda

Patronat dels Museus Municipals de Sabadell
Maria Peña Raso

Assemblea de la Caixa de Sabadell:
Joana Olivé Just

Fundació Casal d'Europa:
Joan Rios Masanell
Jordi Calvet Puig

Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana:
Víctor Mañosa Fernández

Beca d'Història Miquel Carreras:
Jordi Calvet Puig

Taula de Patrimoni Arquitectònic de Sabadell:
Pere Molera Picañol

Oficina de Dinamització del Centre:
Jordi Llonch Soler
Pere Molera Picañol
Jaume Puig Castells

Pla Estratègic 2010:
Ricard Estrada Arimon

Premis de recerca Montserrat Miró Marimon
Teresa Relat Tarrats

Premis de recerca Minerva
Montserrat Rafel Abad

RELACIÓ DE MEMBRES DE L'ENTITAT

NUMERARIS

1. FARELL DOMINGO, Joan (1)	Membre Numerari d'Honor
2. TORRELLA PINEDA, Josep (2)	Membre Numerari d'Honor
3. TRALLERO ALÓS, Antoni	
4. ROCA GARRIGA, Pere	Membre Numerari d'Honor
5. FORRELLAD SOLÀ, Miquel	Membre Numerari d'Honor
6. SANMIQUEL PLANELL, Josep Miquel	
7. RENOM PULIT, Esteve	
8. SAUQUET CANET, Xavier	
9. ARÚS MOLINS, Ramon	
10. ALSINA GIRALT, Joan	Membre Numerari d'Honor
11. BATLLE SANTASUANA, Marc	
12. CUSIDÓ CIURANETA, Albert	
13. OBRADORS DOMÈNECH, Montserrat	
14. LLADÓ FUSTER, Josep	
15. GRÀCIA VALLÈS, Ramon	
16. CLUSA ORIACH, Joaquim	
17. RIPOLL BISBE, Joan	
18. RIOS MASANELL, Joan	
19. LLOBET BACH, Josep	
20. ESPUNY TOMÀS, M. Jesús	
21. BENAUL BERENGUER, Josep M.	
22. FITÉ BORGUÑO, Salvador	
23. MOLERA PICAÑOL, Pere	
24. DEU BAIGUAL, Esteve	
25. TORRAS CASALS, Camil	
26. CUSCÓ AYMAMÍ, Joan	
27. LARROSA PADRÓ, Manel	
28. PUIG CASTELLS, Jaume	
29. ROIG DEULOFEU, Albert	
30. JANÉ RENAU, M. Assumpta	
31. CALVET PUIG, Jordi	
32. ESTRADA ARIMON, Ricard	
33. MARÍN CORBERA, Martí	
34. MORENO RICO, Xavier	
35. OLIVE JUST, Joana	
36. FERNÁNDEZ ALVAREZ, Ana	
37. PONS PONS, Fermí	

- (1) Joan Farell Domingo va morir el 22 d'octubre del 2002. N'havia estat membre fundador el novembre del 1942
- (2) Josep Torrella Pineda va morir el 15 de juny del 2003. N'havia estat membre des de l'any 1944

MEMBRES

ACHE VICENTE, Josep
AGUILÓ SABADELL, Anna M.
ALUJU FERRER, Francesc
ARDERIU LLOBET, Santiago
ARGANY COMAS, Isabel
ARGEMÍ FONTANET, Joan
ARGEMÍ HERNÁNDEZ, M. Rosa
ARGEMÍ RELAT, Mercè
ARMENGOL OBRADORS, Benet
ARÚS GORINA, Pere-Josep
BALAGUÉ BOSCH, Calassanç
BAULIES CORTAL, Jordi
BIGATÀ RIBÉ, Xavier
BLANCO ORTEGA, Laura
BROS DURAN, Montserrat
BUSQUÉ BARCELÓ, Jaume
BUXÓ REYNALS, Jaume
CALVET PUIG, M. Dolors
CAMPS BOSSER, Manel
CANYAMERES RAMONEDA, Esteve
CARBONELL FERRANDO, Antoni
CARDÚS GRAU, Josep
CARRERAS VIDAL, Feliu
CASABLANCAS CAROL, Josep
CASABLANCAS DOMINGO, Benet
CASAGRAN CASAÑAS, Roc
CASALS COUTURIER, Muriel
CASANOVAS ROMEU, Àngels
CASANOVAS ROMEU, Pompeu
CASAÑAS GURI, Tomàs
CASAS ONTENIENTE, Joan B.
COMASÓLIVAS FONT, Joan
CREUS MUÑOZ, Miquel
CULLELL VIÑOLAS, Pere
DALMASES PARDO, Antoni
DOMÈNECH FARGAS, Josep M.
DOMÈNECH SOTERAS, Jordi
DOMÍNGUEZ ALVAREZ, Virginia
ERILL PINYOT, Gustau
ESPINACH GRAU, Ramon
ESQUIROL JIMÉNEZ, M. Teresa
ESTAPÉ FERRER, Antoni
ESTEVE SOLEY, M. Teresa
FARRÀS FARRÀS, Jaume
FARRÉS JUSTE, Oriol
FERNÁNDEZ LÓPEZ, Lluís
FERRANDO ROIG, Antoni
FITÉ SALVANS, Anna M.
FORRELLAD DOMÈNECH, M. Dolors
FUSTER MERCADÉ, Joan
GARCIA BALAÑA, Albert
GARCIA CARRERA, Raimon

GARRIGA MIRALLES, Manuel (1)
GIBERT CLOLS, Josep
GRÀCIA GINER, Joan
IBAÑEZ FUENTES, Marta
IZARD BADIA, Rafael
LAUDO CORTINA, David
LEONART SILVESTRE, M. Mercè
LLONCH CASANOVAS, Montserrat
LLONCH SOLER, Jordi
LÓPEZ NAVARRO, Tomàs
LUSA MONFORTE, Guillermo
MACIÀ GUILÀ, Francesc
MACIÀ MERCADÉ, Joan
MAÑE LLONH, Pere
MAÑOSA FERNÁNDEZ, Víctor
MARCÈ ESPUÑES, Concepció
MARCOS MORAL, Ferran
MARTÍN BERBOIS, Josep Lluís
MAS RODRÍGUEZ, Vicenç (2)
MASAGUÉ TORNÉ, Josep M.
MASOLIVER GARCIA, Jaume
MERCADÉ VERGÉS, Jaume
MESTRE GONZÁLEZ, Jordi
MILÀ MASOLIVER, Josep
MIRA LOZANO, M. Teresa
MORAGAS BADIA, Emili
MOYÀ SOLÀ, Salvador
PADRÓS ENAMORADO, Jaume
PEÑA RASO, Maria
PINO PRUNA, Jordi
PINYOT GARRÓS, Joan
PLANELL PIQUERAS, Imma
PUIG USTRELL, Pere
PUIG VALLS, Angelina
QUINTANA PUTRUS, Antoni
RAFEL ABAD, Montserrat
RAMONEDA VIVER, Ramon
RELAT TARRATS, M Teresa
RENOM PULIT, Mercè
RENOM SOTORRA, Jordi
RIBÉ MONGE, Genís
RIOS FIGUEROLA, M. Mercè
RIPOLL PEÑA, Josep M.
ROSELL HORTOS, Amadeu
ROVIRA ESTEBAN, Josep Ricard
SABÉS XAMANI, Manuel
SALA SANAHUJA, Joaquim
SALVADOR PADRÓS, Montserrat
SAMARRA AROSA, Màrius
SÁNCHEZ GONZÁLEZ, Miquel
SANLLEHÍ UBACH, Josep
SANTAFÉ LLOPIS, Josep Vicenç

SAUQUET LLONCH, Roger
SALLENT ARÚS, Joan
SERRA MESTRES, Francesc
SOBREGRAU FERNÁNDEZ, Pere. C. de
SOLEY MANUEL, Clara
SOLEY MANUEL, Xavier
SOROLLA EDO, Albert
SUBIRANA OLLÉ, Rafael
SUBIRANA REBOLLOSO, Lluís

TAULE TELLO, Albert
TEN CARNÉ, Ramon
TORRELLA NIUBÓ, Francesc
TORRUELLA COMERMA, Dionís
TRALLERO CASAÑAS, Roser
TRUYOLS SANTONJA, Jaume
VIDAL PALET, Pere
YBAÑEZ NOVO, Ferran

- (1) Manuel Garriga Miralles va morir el 16 de maig del 2003. N'havia estat membre des del 18 de juny de 1997
- (2) Vicenç Mas Rodríguez va morir l'11 de juny del 2003. N'havia estat membre des del 3 d'octubre de 1973

MEMBRES PROTECTORS

BARCONS FREIXAS, Llibert
BORGUÑÓ CASABAYÓ, Joan G.
BOSSER ROVIRA, Miquel
BOY TORRAS, Marià
BUSQUETS GRUARTS, Joaquim
CASAS CUNILL, Francesc
CLAPÉS FLAQUÉ, Josep M.
DOMEDÉL APARICIO, Bautista
DURAN BARRIONUEVO, Lluís
ENRICH VALLS, Francesc (*)
FOS VIECO, Miquel Àngel
GABARRO BADIA, Ramon
GARCIA-PLANAS VILARRUBIA, Josep M.
GARCIA RICARD, Jaume
GARRIGA GUSI, Francesc
GENERÓ DOMÈNECH, Lluís
GRAU TARRUELL, Joan
LLOCH SOLER, Francesc
MANICH DURAN, Marc
MAÑERO CONSTRUCTOR, SL
MASCLANS SASTRE, Miquel
MONÈS GINER, Antoni
OBIOLS ARDERIUS, Pere
PALOMO TORRES, Salvador
SALA SERRA, Antoni
SINARD ROMEU, Pere
SOLER NOGUÉS, Rafael
VIVER MAIMÓ, Roser

(*) Francesc Enrich Valls va morir el dia 11 de desembre del 2002